ET 1984 65-69

Bidrag till kännedom om svenska skalbaggar 22

[Contributions to the knowledge of Swedish beetles 22 (Coleoptera)]

STIG LUNDBERG

Quedius vexans Epph. – Denna kortvinge rapporterades som ny för Norden efter exemplar tagna vid Ripa i Skåne (Lundberg 1980, Baranowski & Sörensson 1981). Första exemplaren erhölls sent på hösten i oktober-november och det ansågs sannolikt att arten lever i bon av sork och kanin. Den 22 juli 1982 undersökte vi (Stig Adebratt, Ambjörn Carlsson och förf.) skalbaggsfaunan under halmbalar och sandunderlag vid Ripa. Därvid togs 3 *Quedius vexans* i anslutning till ett sorkbo.

Notothecta [= *Atheta*] *serrata* G. Bck. – Denna kortvinge anmäldes som ny för Norden efter en hona slaghåvad 17.8.1978 i Greda äng på nordöstra Öland (Baranowski 1979). Jag besökte lokalen 24.7.1982 för att försöka återfinna arten, men det visade sig att gräset inom reservatområdet slagits, varför håvningen inte gav något resultat. Emellertid bilhåvade jag både på ditresan från Byxelkrok och på återresan och i bilhåven fick jag en hona respektive en hane av den eftersökta arten. Avbildningen av honans spermatheca i "Käfer Mitteleuropas" är väl schematisk. I verkligheten är den mycket snarlik *N. subglabra* Sharp, som dock har större ögon, utåt bredare antenner och avvikande 6:e bakkroppstergit. Denna är på *N. serrata* inbuktad, medan den på *N. subglabra* är avrundad. Sannolikt bör *N. serrata* gå att återfinna på andra delar av Öland liksom även i Småland-Skåne.

Badura [= *Atheta*] *ehnstroemi* Baranowski. – Denna art beskrevs som ny för vetenskapen av Baranowski (1982) efter några exemplar från Nås i Dalarna och Umgransel i Lycksele lappmark, tagna på spillning respektive i utlagd gräskompost. Ytterligare exemplar har jag plockat fram dels ur sållmaterial från 1981 från gräshögar på Lycksele-lokalen (leg B. Persson) dels från Vändåtberget i Ångermanland ur material taget 8.7.1981 respektive 16.9.1981 genom sållning av utlagda gräsklipphögar i granskog (leg R. Pettersson).

Lomechusoides mariae (Palm) synonym till *L. inflata* (Zett.) och *L. welleni* (Palm) till *L. teres* (Epp.) – I en uppsats i Reichenbachia (Schilow 1981) har samtliga *Lomechusoides*-arter i Sovjetunionen behandlats och därvid har angivits att *L. inflata* och *L. mariae* är synonymer liksom att *L. welleni,* som Palm beskrev 1949 efter material från Finland, redan 1886 beskrevs under namnet *teres* av Eppelsheim från Kaukasus.

I Sverige har vi således tre *Lomechusoides*-arter. *L. strumosa* F., *L. teres* [= welleni] och *L. inflata* [= mariae]. *L. strumosa* är påträffad i hela Sverige utom Gotl, G Sand, Gstr, Hrj och lappmarkerna och lever främst som gäst hos myran *Formica sanguinea* Latr, medan *L. teres* endast är känd från Norrbotten (Kalix-Överkalix-trakten) hos *Formica uralensis* Ruzsky och *F. exsecta* Nyl. på myrar (Lundberg 1969). *L. inflata* är känd i form av de två typexemplaren från Nb och Vittangi, T Lpm, medan den under namnet *L. mariae* tagits i stort antal (av bl a Palm, Höglund och Lundberg) i norra Sverige (Vb, Nb, P Lpm, Lu Lpm och T Lpm), främst hos den svarta, blanka myran *F. gagatoides* Ryzsky, i stubbar o.d.

Bolitochara obliqua Er., *Uleiota planata* (L.), *Corticaria pineti* Lohse och *Ips sexdentatus* (Börn.). – Gillerfors (1982) beskriver de intressanta fynden av bl a dessa arter i virkesupplag i Hunnestad och Grimeton i Halland från 1978. Han uttalar bl a sannolikheten för att vissa arter följt med virket till Grimeton från Tyskland. Att så kan vara fallet främst för barkborren *Ips sexdentatus* är väl troligt, då denna angriper färskt virke och angrepp tidigare konstaterats på virke från Tyskland. Däremot vill jag inte hålla med om detta för flertalet övriga arter, då virkesupplagen i de aktuella grusgroparna legat i några år och säkerligen fungerat som anlockningskälla och lämplig utvecklingsplats för bl a svamplevande arter. Indikation för detta är att *Bolitochara obliqua* även tagits 13.7.1979 vid Sölvesborg i Blekinge (Ingvar Rydh in litt.), medan *Corticaria pineti* erhållits i bilhåv 3.9.1981 vid Nybro i Småland (Bengt Andersson in litt.). Därtill kommer att *C. pineti* nyligen påträffats vid Helsingfors i Finland. För dessa två arter är det sannolikt så, att den intensiva sållningen på en gynnsam lokal

är orsaken till fynden, inte införsel via virket. Hur det är med *Uleiota planata* är däremot tveksamt, då levande exemplar mycket väl kan ha följt med virket dolda under barkflagor och förökning sedan skett, då gynnsamma utvecklingsmöjligheter uppkommit vid den onormalt långa lagringen. Vid mitt besök 18.8.1978 kunde jag således konstatera att *Uleiota* kläckts i stort antal under tunn svartnad tallbark.

Pseudoplectus perplexus (Du V.). – Vid artbestämningen av Pselaphidmaterial ur Göteborgs museisamling påträffade jag ett exemplar av denna art märkt "Sdm Sparreholm Sandin". Arten är tidigare i Norden endast rapporterad från Köpenhamn i Danmark, där den tagits vid några tillfällen i barkblandad gödsel. Det aktuella exemplaret torde ha tagits 1908, då Emil Sandin samlade i Sparreholms-trakten.

Aridius [= *Lathridius*] *bifasciatus* (Rtt.). – Insamlingar av material i samband med översvämningar av Höje å i Lund har resulterat i fynd av flera för Sverige nya skalbaggsarter, exempelvis *Xylodromus affinis* Gerh. och *Philhygra kaiseriana* Brd. (Baranowski 1978, 1979, 1980,). Att det finns mer att hämta visar en fingranskning av material som Ambjörn Carlsson insamlat i november 1981. Härvid påträffade jag ett exemplar av den brokiga och särpräglade lathridiiden *Aridius bifasciatus*. Denna är tidigare rapporterad som införd i Sverige efter ett exemplar tillvarataget 1974 i barnvällingpulver i Stockholm av Bengt Ehnström (Lundberg 1977). Då arten, som är beskriven från Australien 1979, påträffats på två ställen i Danmark genom sållning av eldstäder utomhus (Bangsholt 1981), tyder dessa fynd på att vi har en population i det fria även i Sverige. Sållning av rester vid eldstäder eller brandskadad skog främst i södra Sverige rekommenderas för att klarlägga detta.

Calosirus [= *Ceutorhynchus*] *terminatus* (Hbst.). – Denna vackra art hör till våra sällsyntaste vivlar och är främst tagen vår och höst genom sållning under värdväxten, som är vildmorot, i slänterna vid Ålabodarna i NV Skåne. Vid besök där 22.7.1982 slaghåvade vi (Stig Adebratt, Per Prütz och förf.) på vildmoroten, som stod i blom. Fyndet av ett exemplar *C. terminatus* i Prütz håv gjorde att vi intensifierade håvningen, men det visade sig snart att bästa sättet att ta arten var att banka exemplar av växten över håven, främst då sådana som växte i frodig vegetation. Inte mindre än ytterligare 15 exemplar togs under en timme mellan 14^{00}-15^{00}. Då alla var nykläckta och uppenbarligen höll på med äggläggning är det sannolikt att två generationer utvecklas på den varma och solexponerade lokalen. Den andra generationen övervintrar förmodligen som fullbildade.

Jag vill tacka Bengt Andersson, Roger Pettersson, Bengt Ehnström, Ambjörn Carlsson, Willy Kronblad, Birger Persson och Ingvar Rydh för uppgifter och material.

Litteratur

Baranowski, R. 1978. Intressanta skalbaggsfynd 3 (Coleoptera(– Ent. Tidskr. 99:53-60.
– 1979. Intressanta skalbaggsfynd 4. – Ent. Tidskr. 100:71-80.
– 1980. Taxonomic notes on Atheta kaiseriana Brundin (Coleoptera: Staphylinidae) with lectotype designation – Ent. scand. 11:277-280.
– 1982. Atheta (Badura) ehnstroemi n.sp. (Coleoptera: Staphylinidae), with short review of other known species of Badura. – Ent. scand. 13:33-40.
Baranowski, R. & Sörensson, M. 1981. Bland sandmarksskalbaggar vid östskånska Ripa. – Ent. Tidskr. 102:17-21.
Gillerfors, G. 1982. Anteckningar om svenska coleoptera 2 – Ent. Tidskr. 103:73-77.
Bangsholt, F. 1981. Femte tillaeg til Fortegnelser over Danmarks biller (Coleoptera) – Ent. Meddr 48:49-103.
Lundberg, S. 1969. Några för Sverige nya skalbaggar 2. – Ent. Tidskr. 90:213-216.
– 1977. Fynd av för Sverige nya skalbaggsarter rapporterade under åren 1974-75 (Coleoptera). Ent. Tidskr. 98:7-9.
– 1980. Fynd av för Sverige nya skalbaggsarter rapporterade under åren 1978-79. Ent. Tidskr. 101:91-93.
Schilow, W.F. 1981. Die Lomechusa-Arten der Sowjetunion und angrenzender Gebiete (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) – Reichenbachia 36:213-223.

Stig Lundberg
Skeppsbrogatan 9, S-951 35 Luleå